Wikipedia

Gjuha Yana

Yana (gjithashtu Yanan) është një gjuhë e zhdukur e folur më parë nga populli Yana, i cili jetonte në Kalifornin veri-qendrore midis lumenjve të Pendës dhe Pitës në atë që tani janë qarqet Shasta dhe Tehama.

Origjina e Yanas

Gjuha u zhduk në vitin 1916 me vdekjen e Ishit[1], i cili fliste në dialektin Jahi. Yana është mjaft mirë e dokumentuar (kryesisht nga Edward Sapir) krahasuar me gjuhët e tjera të zhdukura amerikane.

Emrat Yana dhe Yahi rrjedhin nga fjala për "njerëzit" në dialektet përkatëse.

Ndryshimet rajonale

Janë katër dialekte të njohura:

- Northern Yana
- Yana Qendrore
- Southern Yana
- Yahi

Yana Veriore, Yana Qendrore, dhe Yahi u regjistruan mirë nga Edward Sapir përmes punës me Betty Brown, Sam Batwi dhe Ishi respektivisht. Vetëm një koleksion i vogël i fjalëve dhe frazave të Yahiut Jugor u regjistrua nga Sapir në punën e tij me Sam Batvi, i cili foli dialektin vetëm në fëmijërinë e tij. Për shkak se Yana jugore është dëshmuar dobët, është e paqartë se sa nën dialekte ka përtej Yahit.

Yana Veriore dhe Qendrore janë të afërt, të ndryshme kryesisht në fonologji (kryesisht nga risitë në Yanas Veriore), dhe Jugore Yana dhe Yahi janë po aq afër. Të dy palët ndryshojnë nga njëra-tjetra në elemente fonologjike, leksikore dhe gramatikore dhe mund të kuptohen vetëm nga ana tjetër me vështirësi.

Klasifikimi

Yana shpesh klasifikohet si degë e familjes Hokan. Sapir sugjeroi një grupim të Yana brenda një nën-familje të Hokan Veriore me Karuk, Chimariko, Shastan, Palaihnihan dhe Pomoan. Gjuha linguistike bashkëkohore përgjithësisht e konsideron Yana si një izolim gjuhësh.[2][3]

Përdorimi i formimit të rrjedhës së foljeve dypalësh në Yana nuk është një karakteristikë Hokan, por përdoret në gjuhët e tjera jo-Hokan në zonë, duke sugjeruar se Yana ka qëndruar gjeografikisht e qëndrueshme.

Burimet

1. ^ Parkvall, Mikael. 2006. *Limits of Language*, London: Battlebridge; p. 51.
2. ^ Marianne Mithun, *The Languages of Native North America* (1999, Cambridge)

3. ^ Lyle Campbell, *American Indian Languages, The Historical Linguistics of Native America* (1997, Oxford)